

УДК 811.161.2'367.5

<https://doi.org/10.33989/2524-2490.2019.31.195729>

НІНА ГРОЗЯН

ORCID: 0000-0002-0003-7845

(Київ) (Kyiv)

Place of work: Crimean Engineering and Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: n.f.grozyan@mail.ru

ОБСТАВИНИ ЯК ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ В РІЧИЩІ ТРАДИЦІЙНОГО ПІДХОДУ

У статті визначено класифікаційні характеристики обставин, що охоплюють кореляції з їхніми формально-синтаксичними, семантико-синтаксичними та комунікативними відповідниками. У традиційному річищі проаналізовано структурно-семантичні особливості обставин. Описано їхні засоби вираження: прислівники будь-якого семантичного розряду, дієприслівники, дієприслівникові звороти, безприменникові форми іменника чи його еквівалентів (родового або орудного відмінків), применниково-відмінкові словоформи іменника чи його еквівалентів, інфінітиви, порівняльні звороти, фразеологізми, синтаксично нерозкладні словосполучення. Акцентовано на значенневих показниках обставин: характеризують дію, процес, стан, ознаку щодо їхньої якості, інтенсивності або вказують на умови, за яких відбувається подія чи явище. Відповідно до семантичного критерію описано дев'ять різновидів обставин: способу дії, міри і ступеня, місця, часу, причини, мети, умови, допустовості, наслідку.

Ключові слова: другорядний член речення; обставина; обставинні семантико-синтаксичні відношення; прилягання; різновиди обставин: способу дії; міри і ступеня; місця; часу; причини; мети; умови; допустовості; наслідку.

Постановка проблеми, мета та завдання. Синтаксична традиція й новітні наукові концепції по-різному класифікують члени речення, що зумовлене неоднаковими підходами до з'ясування їхньої специфіки і статусу, визначення принципів диференціації та ін. За традиційним підходом, визначення різновиду другорядного члена речення ґрунтоване на врахуванні трьох чинників: морфологічної природи самого другорядного члена речення, морфологічної природи того компонента, від якого він синтаксично залежить, типу синтаксичного зв'язку та значенневих відношень між ними. Попри очевидні недоліки ця класифікація залишається актуальною не лише для практичного застосування, а й у теоретичних описах простого речення. Дослідницької уваги потребують структурно-семантичні особливості другорядних членів речення, а також їхні класифікаційні характеристики, ґрунтовані на врахуванні кореляцій традиційних другорядних членів речення з їхніми формально-синтаксичними, семантико-синтаксичними та комунікативними відповідниками.

Аналіз останніх досліджень. На сьогодні в лінгвістиці виконано низку вагомих наукових студій, що презентують різні підходи до вивчення членів речення. Теоретичне осмислення формально-синтаксичної структури речення представлено в працях В. В. Бабайцевої, В. А. Белошапкової, І. Р. Вихованця, Н. В. Гуйванюк, А. П. Загнітка, Н. Л. Іваницької, М. В. Мірченка, К. Ф. Шульжука та ін. Проблеми мінімальної семантико-синтаксичної одиниці досліджували І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, А. П. Загнітко, Г. О. Золотова, О. Г. Межов та ін., комунікативний аспект – Т. Ф. Дацько, М. О. Вінтонів.

© Грозьян Н.

Актуальність багатоаспектного дослідження системи членів речення увиразнює наявність різноманітних, нерідко протилежних, концепцій і підходів, що стосуються місця аналізованих компонентів серед інших синтаксичних одиниць, їхньої типології, критеріїв розмежування, формальної, семантичної й комунікативної диференціації тощо.

Мета статті – з'ясувати класифікаційні ознаки обставини як другорядного члена речення в річищі традиційної теорії, урахувавши сучасні наукові дослідження.

Установлення новизни. Традиційний опис другорядних членів речення ґрунтований на морфологічній природі другорядного члена речення та того компонента, від якого він синтаксично залежить, а також типові синтаксичного зв'язку та семантико-синтаксичних відношень між ними. Саме такий підхід уможливує визначення класифікаційних характеристик обставин на прикладі їхньої кореляції з формально-синтаксичними, семантико-синтаксичними та комунікативними відповідниками й аналіз структурно-семантичних особливостей цих другорядних членів речення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Уживання обставин як другорядних членів речення впливає не з лексико-граматичної природи предикативного ядра речення, а з конкретної потреби схарактеризувати дію щодо способу, часу, місця, причини, умови, міри і ступеня її перебігу (СУЛМ, 1972, с. 207). Зазвичай обставини є факультативними компонентами речення, а тому поєднані з опорним словом приляганням як формою підрядного зв'язку. Лише обставини місця, сполучаючись із дієсловами руху та переміщення й місцезнаходження, місцеперебування, є обов'язковими компонентами реченнєвої структури, оскільки вони валентно зумовлені, напр.: *Їхали козаки із Дону додому, Підманули Галю – забрали з собою* (нар. тв.).

Обставини потрактовані як другорядні члени речення, що характеризують дію, процес, стан, ознаку щодо їхньої якості, інтенсивності або вказують на умови, за яких відбувається подія чи явище (спосіб дії, час, місце, причину, мету та ін.).

Класифікаційні ознаки обставини ґрунтовані на врахуванні її кореляції із формально-синтаксичними, семантико-синтаксичними та комунікативними відповідниками:

- 1) уходить у формально-синтаксичну структуру речення як його другорядний член;
- 2) корелює з детермінантними членами речення (фоновим, локативним та темпоральним; із детермінантами зумовленості (причиновим, цільовим, умовним, допустовим); детермінантом із характеризувальним значенням (атрибутивним, уточнення / обмеження; порівняння; сукупності / роздільності); із прислівним прилеглим членом речення з кількісним та просторовим значеннями;
- 3) у типових випадках виражена прислівником; у нетипових – інфінітивом, відмінковими та прийменниково-відмінковими формами іменників;
- 4) у типовому вияві стоїть у постпозиції щодо опорного слова (дієслова, прикметника, дієприкметника), а також у препозиції;
- 5) поєднується з опорним словом підрядним прислівним синтаксичним зв'язком у формі прилягання;
- 6) у семантико-синтаксичній структурі речення співвідносна із субстанціальною локативною синтаксевою, вторинними предикатними синтаксевами часу, причини, умови, допусту, порівняння; із вторинною предикатною атрибутивною синтаксевою;

- 7) виражає обставинні семантико-синтаксичні відношення;
 8) не виявляє позиційної закріпленості за актуального членування речення, може бути темою або ремою.

Специфічними ознаками обов'язкового для всіх обставин суто формального їх вияву І. Р. Вихованець вважає формально-синтаксичну (увиразнену семантично) автотомність обставин у структурі простого речення й тісно пов'язану з нею граматичну спрямованість обставинних компонентів до синтаксичної й морфологічної адвербіалізації (Вихованець, 1993, с. 89). З огляду на це типовою формою вираження обставин є прислівник, проте найпродуктивніший засіб – прийменниково-відмінкові словоформи. Отже, обставини можуть бути виражені: 1) прислівником, напр.: *Більше тебе не буде. Завтра на цій землі Інші ходитимуть люди, Інші кохатимуть люди – Добрі, ласкаві й злі* (В. Симоненко); 2) дієприслівником, напр.: *Розплатившись, ступила [Віра] до виходу, гордовито задерши голову...* (А. Рогашко); 3) дієприслівниковим зворотом, напр.: *Ти приходиш на площу в тривожній надії, очікуючи зустрічі, напружений і повний сподівання, що буде інакше, ніж має бути, вгадуючи хистку розмову, наперед цураючись її і водночас бажаючи перемогти її...* (Ю. Покальчук); 4) безприйменниковою формою іменника чи його еквівалентів (родового або орудного відмінків), напр.: *Красива осінь вишиває клени червоним, жовтим, срібним, золотим* (Л. Костенко); *Душа прозріє всесвітом очей* (Л. Костенко); 5) прийменниково-відмінковою словоформою іменника чи його еквівалентів, напр.: *Я не скрипковий ключ, а журавлиний тобі над полем в небі напишу* (Л. Костенко); 6) інфінітивом, напр.: *Смирно я прийшов сюди ласки в бога доступити, а мене шлють сірку пити* (І. Франко); 7) порівняльним зворотом, напр.: *У цих руках життя – як мить – майне, Впаде, мов сон, під сплющені повіки* (М. Матіос); 8) фразеологізмом, напр.: *Кум теж ледве стримався, аби не дременути світ за очі* (Г. Вдовиченко); 9) синтаксично нерозкладними словосполученнями, напр.: *Хижак повільно присів, виструнчився, немов встав на пуанти – і, як у балеті, переступаючи дрібними кроками, посунувся боком на два-три метри* (Г. Вдовиченко).

Часто в одному реченні наявні кілька обставин різного типу (напр.: *Біднесенький мій ліс, він зовсім задубів! І той, що вже нізвідки і ніколи не вийде з лісу і не погука* (Л. Костенко); *О як страшно і як назавжди, як навіки і на віки, ані зойкнувши, ні сказавши, йдуть на той світ наші батьки!* (Л. Костенко)) або репрезентовано кілька обставин одного різновиду, найчастіше зі значенням місця (напр.: *Далеко там в полях за вітряками за смутком за туманом за роками – За смутком за туманом за роками – Немає там ні станцій ані пошт – Стоїть мати моя при дорозі заплітає у коси дощ* (Л. Костенко)).

В основу поділу обставин покладено семантичний критерій. У науковій та навчально-методичній літературі виокремлюють різну кількість розрядів обставин (від 7 до 26), що зумовлене метою й завданнями класифікацій (див.: (Бабайцева, 1988, с. 147-153; Вихованець, 1993, с. 89-91; Загнітко, 2011, с. 509-513; Кулик, 1961, с. 76-87; Никитин, 1952; Никитин, 1969; Никитин, 1973; СУЛМ, 1972, с. 207-224 та ін.)). За найзагальнішими семантичними ознаками розрізняють обставини способу дії, міри і ступеня, місця, часу, причини, мети, умови, допусту, наслідку. Останній різновид виокремлює А. П. Загнітко (Загнітко, 2011, с. 513). Обставини способу дії дають якісну характеристику дії чи стану, означають спосіб їх виконання або вияву ознаки й відповідають на запитання *як? яким способом? у який спосіб? подібно до чого?* За се-

мантикою їх диференційовано на три групи: а) зі значенням якості дії, напр.: *Синіли на межі прощально васильки* (В. Сосюра); *Розгуляйся буйно і раптово, заглуши усе, що говорю!* (Л. Костенко); *Якби ти знав, як солодко, нестерпно, і як спочатку я тебе люблю!* (Л. Костенко); б) на позначення способу й деталей виконання дії, напр.: *І стане степ віч-на-віч з перехрестям, Де владна пісня німоту збороть* (В. Коваленко); *А вже вночі навипиньки ходить осінь і полум'я жоржин задмухує садам* (Л. Костенко); *Останні айстри горілиць зайшлися болем* (Л. Костенко); *Вітер блискавку виструга, хмара насуне з-за гір – перекидом, колесом, вистрибом вибігали діти надвір* (Л. Костенко); в) порівняння, напр.: *Немов варом, його обдало хвилию гарячого жаху, і він вперше в житті зрозумів значення багатьох банальних словосполучень із втраченим первинним змістом* (Г. Вдовиченко); *Ліси хриплять застуджено, як бронхи* (Л. Костенко); *Зірка впала кристалом на самотні сади* (Л. Костенко).

2. Обставини **міри і ступеня** характеризують дії, процеси, стани або ознаки щодо інтенсивності чи міри їхнього вияву й відповідають на запитання *скільки? наскільки? якою мірою? як багато? як часто? скільки разів? у скільки разів?*, напр.: *Голубими дощами сто раз над тобою заплачу. Гіацинтовим сонцем сто раз над тобою зійду* (Л. Костенко); *Але вдесьте падаю з трампліна* (Л. Костенко); *Йди, йди, дощичку, цебром, відром, дійницею* (нар. тв.); *Бог колись за гріхи поділив людину надвоє, а до того вона, цілісна і щаслива, була андрогеном, мала дві статі в одній істоті* (Ю. Покальчук); *Я тебе нітрохи не люблю* (Л. Костенко); *Сад музикою сповнений по вінця* (О. Підсуха); *Люблю до оніміння, до стогону, до сліз* (Л. Костенко); *Хай нап'ються донесхочу ниви* (Л. Костенко).

3. Обставини **місця** дають просторову характеристику дії, ознаки, події та відповідають на запитання *де? куди? звідки? яким шляхом?* Функційно обставини місця мають такі часткові значення: а) місця (локалізації) дії, процесу, стану (*де?*), напр.: *Зорі тихо тремтять угорі* (М. Коцюбинський); *В цьому саду я виросла, і він мене впізнав, хоч довго придивлявся* (Л. Костенко); б) напрямок дії або стану, зокрема безвідносний щодо його кінцевого чи вихідного пункту (*куди?*) (напр.: *І цього досить: знати, що на фундаментальні питання життя відповідей немає, а проте ми й без них ідемо вперед* (П. Коельйо, переклад В. Шовкуна); *Йдемо угору, і нема доріг* (Л. Костенко)); початковий (вихідний) пункт поширення (*звідки?*) (напр.: *Біжать люди і звідціль, і звідтіля* (А. Головка); *Прямим проломом пам'яті в безмежність уже аж звідти згадуєш себе* (Л. Костенко)) та кінцевий пункт локалізації дії або стану (*куди?*) (напр.: *І мрії полинуть над ясні зірки, в країну далеку чар* (М. Рильський); *Сюди колись приходили чернички, блакитну воду брали із глибин* (Л. Костенко)); в) шлях переміщення (*яким шляхом?*), напр.: *Ходить ніч по саду місячними кроками* (П. Тичина); *Пливли ми ввечері лиманом* (Л. Костенко); *Очерети із чорними свічками ідуть уздовж колишніх берегів* (Л. Костенко).

4. Обставини **часу** вказують на час дії, явища або на його тривання й відповідають на запитання *коли? відколи? як довго? із якого часу? до якого часу? із яких пір? до яких пір? доки?* Вони можуть позначати: а) часову межу дії – її вихідний або кінцевий момент, напр.: *Бережи одержу знову, а здоров'я змолоду* (нар. тв.); *Мене ізмалку люблять всі дерева, і розуміє бузиновий Пан* (Л. Костенко); *Там повен двір любистку, цвітуть такі жоржини, і вишні чорноокі стоять до холодів* (Л. Костенко); б) момент, у який відбувалася, відбувається чи відбуватиметься дія, напр.: *Віковічні абсурди кричать в пелюшках «кува!» 22-го березня 22-го вересня 22-го жовтня 22 22 (двадцять два)* (Л. Костенко);

Оця реальна мить вже **завтра** буде спомином, а **післязавтра** – казкою казок (Л. Костенко); **Учора** все було зелене, **сьогодні** білим зацвіло (Л. Костенко); в) характеристику дії безвідносно до її вихідного й кінцевого моментів перебігу, напр.: **Метр** задумався. Це не можна пояснити словами. Якийсь внутрішній голос **завжди** говорив йому, спрямовував у **Реальність** і **ніколи** досі не підводив. **Раніше** перед тим, коли хтось із майбутніх донорів мав упасти в кому, чоловік **завжди** чітко відчував, куди й до кого має йти (Т. Гальянова); **Старесенька**, іде по тій дорозі. Як **завжди**. Як **недавно**. Як **давно** (Л. Костенко); **Тоді** був травень, а **тепер** зима (Л. Костенко); г) тривалість дії, напр.: **Цілу ніч** купідони несли зі стелі гірлянди (Л. Костенко); Там **будуть горіти до ранку всю ніч** в туманних дзеркалах червоні троянди (О. Пахльовська); **По сей день** Посейдон посідає свій трон (Л. Костенко).

5. Обставини **причини** позначають причину, підставу дії, явища (чому? через що? від чого? із якої причини?), напр.: **Знічев'я** німець зброю підніма (Л. Костенко); **Кайдаш спересердя** грюкнув дверима (І. Нечуй-Левицький); **Я** жду тебе, і я вже почорніла на цих вітрах **од горя і од спеки** (Л. Костенко); **Чомусь** пам'ятаю, що річка звалася **Леглич** (Л. Костенко). Серед засобів вираження обставин причини (прислівники, прийменниково-відмінкові звороти, дієприслівники, дієприслівникові звороти) вирізняються прийменниково-відмінкові словоформи з прийменниками **завдяки, внаслідок, у зв'язку з**, що виражають причиново-наслідкові відношення, напр.: У Туреччині **у зв'язку з переворотом** затримали відомого журналіста та вченого (<http://www.eurointegration.com.ua/news/>).

6. Обставини **мети**, що виражають мету чи призначення дії або стану, указують на явища, процеси, заради яких відбувається відповідна дія, і відповідають на запитання для чого? навіщо? із якою метою?, напр.: **І навіщо** мені ця печаль? (Л. Костенко); **Нехай**, поки від них ще серце б'ється, я вам **на забудьте** спишу думки свої (Леся Українка); **Я ради цього** ладна жити (Л. Костенко); **В ім'я Володарки** я посвячую вас. Я посвячую вас землі, яка і є Володаркою. **В ім'я коня** я посвячую вас. Я посвячую вас світу й прошу, щоб він допоміг вам ходити. **В ім'я степену**, який є нескінченним, я посвячую вас (П. Коельйо, переклад В. Шовкуна); **Моя княгине! Ти ідеши вмирати**, піднявши вгору стомлене лице (Л. Костенко).

7. Обставини **умови** називають умову, за якої відбувається дія або триває стан, і відповідають на запитання за якої умови? у якому випадку?, напр.: **Зробивши діло**, гуляй сміло (нар. тв.); **При згадці** про тебе я гріюсь, немов при багатті (Л. Костенко); **За умови відсутності** впливу антропогенного компонента ландшафт називається **природним** (Ю. Соколов).

8. Обставини **допустовості** вказують на умову або чинники, усупереч яким відбувається дія, явище або триває стан, і відповідають на запитання незважаючи на що? усупереч чому?, напр.: **Наперекір усьому** існує ж таки спадкоємність людяного в людині (О. Гончар); **Друга стадія** [періоду дозрівання]: у напівсні, у мріях, у запалі гри, **всупереч** моему **опорові, всупереч відразі, всупереч забороні**, щоразу частіше і виразніше з'являється почуття, яке до болісного конфлікту із зовнішнім світом додає тягар конфлікту із самим собою (Я. Корчак, переклад О. Ірванця, В. Каденка, К. Москальця).

9. Обставини **наслідку** означають наслідок, зумовлений дією пояснювального дієслова, і відповідають на запитання для якого наслідку?, напр.: **Яків** узявся збирати осколки і думав – **на щастя** чи **на біду**? (В. Лис); **Шовковий шум танечної ходи** йому **на згадку** залишає осінь (Л. Костенко); **На муку** покохав я її (Т. Осьмачка).

Отже, в основі традиційного опису другорядних членів речення лежить морфологічна природа другорядного члена речення та того компонента, від якого він синтаксично залежить, а також тип синтаксичного зв'язку та семантико-синтаксичних відношень між ними. Визначено класифікаційні характеристики, що охоплюють кореляції обставин із їхніми формально-синтаксичними, семантико-синтаксичними та комунікативними відповідниками. У традиційному річизі проаналізовано структурно-семантичні особливості обставин, описано їхні засоби вираження. Акцентовано на значеннєвих показниках обставин: характеризують дію, процес, стан, ознаку щодо їхньої якості, інтенсивності або вказують на умови, за яких відбувається подія чи явище. Відповідно до семантичного критерію описано дев'ять різновидів обставин: способу дії, міри і ступеня, місця, часу, причини, мети, умови, допустовості, наслідку.

Перспективу подальших наукових пошуків убачаємо в дослідженні кореляцій формально-синтаксичних та семантико-синтаксичних відповідників обставин у структурі речення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бабайцева В. В. Система членов предложения в современном русском языке. Москва : Просвещение, 1988. 159 с.
- Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
- Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк : БАО, 2011. 992 с.
- Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. Синтаксис. Ч. II. Київ : Рад. школа, 1961. 287 с.
- Никитин В. М. Вопросы теории членов предложения. Рязань, 1969. 314 с.
- Никитин В. М. Обстоятельство как грамматическая категория в русском языке и его место в системе членов предложения (Краткое изложение основных вопросов проблемы). Саратов : Изд-во СГУ, 1952. 89 с.
- Никитин В. М. Разряды обстоятельств в современном русском языке : пособие по спецкурсу. Рязань : РГПИ, 1973. 119 с.
- Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1972. 516 с.

NINA GROZIAN

ADVERBIAL MODIFIERS AS THE SECONDARY PARTS OF THE SENTENCE IN THE CONTEXT OF THE TRADITIONAL APPROACH

The problem of sentence parts is one of the problematic issues in syntactic theory. An insufficient traditional approach is seen in some cases of imbalance between a form and contents of sentence parts, when there are no definite ways of expressing, fixed to them, etc. Despite obvious drawbacks, this classification is still in demand not only for practical use, but also for a theoretical description of a simple sentence.

The purpose of the paper is to find out classification features of adverbial modifier as a secondary part of a sentence in a wide scope of traditional theory.

Classification characteristics, which are based on the correlation of adverbial modifiers with their formal-syntactic, semantic-syntactic and communicative matches, have been determined. Structural-semantic peculiarities of adverbial modifier are characterized in a traditional way. Described are their means of expression: adverbs of any semantic category, adverbs, adverbial rotations, unprincipled forms of the noun or its equivalents (genitive or instrumental cases), prepositional-case forms of the noun or its equivalents, infinitives, comparative constructions, idioms, syntactically indeterminate phrases. It is focused on the semantic indicators of adverbial modifiers: they characterize the action, process, state, a sign regarding their quality, intensity, or they indicate the conditions under which an event or phenomenon occurs. In accordance with the semantic criterion described nine varieties of adverbial modifiers: the mode of action, measures and degree, place, time, cause, purpose, condition, concession, consequence.

The conclusion has been made that a traditional description of secondary sentence parts is based on the morphological nature of a secondary part of a sentence and the component it depends on syntactically, and on the type of syntactic link and meaningful relations between them. Traditionally, structural-semantic peculiarities of adverbial modifier were analyzed, their types were characterized, their classification characteristics were determined.

The challenge of our further scientific search is in studying the correlation of formal-syntactic and semantic-syntactic matches of an adverbial modifier in the structure of a sentence.

Key words: secondary part of a sentence; adverbial modifier; adverbial semantic-syntactic relations; attachment; kinds of adverbial modifier: the mode of action; measures and degree; place; time; cause; purpose; condition; concession; consequence.

REFERENCES

- Babaytseva, V. V. (1988). *Sistema chlenov predlozheniya v sovremennom russkom yazyike* [The system of sentence members in modern Russian]. Moskva: Prosvetshenie [in Russian].
- Bilodid, I. K. (Ed.). (1972). *Suchasna ukrainska literaturna mova. Syntaksys* [Contemporary Ukrainian Literary Language. Syntax]. Kyiv: Nauk. Dumka [in Ukrainian].
- Kulyk, B. M. (1961). *Kurs suchasnoyi ukrayins`koyi literaturnoyi movy. Syntaksys* [The course of modern Ukrainian literary language. Syntax] (Pt. II). Kyiv: Rad. shkola [in Ukrainian].
- Nikitin, V. M. (1969). *Voprosy teorii chlenov predlozheniya* [Questions of the theory of sentence members]. Ryazan [in Russian].
- Nikitin, V. M. (1952). *Obstoyatelstvo kak grammaticheskaya kategoriya v russkom yazyike i ego mesto v sisteme chlenov predlozheniya (Kratkoe izlozhenie osnovnykh voprosov problemy)* [Adverbial modifier as a grammatical category in Russian and its place in the system of sentence members (Summary of the main issues of the problem)]. Saratov: Izd-vo SGU [in Russian].
- Nikitin, V. M. (1973). *Razryady obstoyatelstv v sovremennom russkom yazyike : posobie po spetskursu* [Discharges of adverbial modifiers in modern Russian]. Ryazan: RGPI [in Russian].
- Vykhovanez`, I. R. (1993). *Gramatyka ukrayins`koyi movy. Syntaksys* [Grammar of the Ukrainian language. Syntax]. Kyiv: Lybid` [in Ukrainian].
- Zagnitko, A. P. (2011). *Teoretychna gramatyka suchasnoyi ukrayins`koyi movy. Morfologiya. Syntaksys* [Theoretical grammar of modern Ukrainian language. Morphology. Syntax]. Donecz`k: BAO [in Ukrainian].

Отримано 19.05.2019 р.